

درگاه

اونبش کوندم برنشر اولنور

برنجی سنه : برنجی جلد

نومرو : ۵

۲۰ حزیران ۳۳۷

نست

کوزل وطنپرورلک

برقاج سندهنری کوزل وساکن وطنپرورلک
موصادیفنی حس ایدییورم . بزم کنج اختلاجلرمن
ابتدا وطنپرورلک ، سوکره ملیتپرورلک اورنکارنی
روم ایلینک قائل اختلاجلرندن آلدیلر . رنکلی
متینغار وفریادی نمایلر ، بزمه ، بولغار ونجورلرله
یونان غارسونارینک بر کذار برافدینی امثالمنز
چیرکلمکلردر .

کچن کون آوروپا غرتلرندن بری یازیوردی:
« انکایز نمایلرنده ملی رنکک اهمیت یوقدر ، هاید
پارق ازدخاملرنده هرچشیدرنکک تصادف اولونور.»
نامق کال مارشلرنی بیاض کاغد اوزرنده قرمنی
مرکبه باصدرمامش ، « زوالی چوجق » ک قابی
قرمنی بیاض الواندن انتخاب ایتیمش بروتپروردی .
حالبوکه مشروطیت استانبوله ایکی روم ایلی جاعتنک ،
بولغار وروم اختلاجلرینک غبطهسیله برابر کلدی .
بونلر غرب مملکتلرنده اصل شعرايله علوی موسیقینک
وطنپرورلکک آشیلادینی ذوقدن تمامیه بی خبردیلر ،
بونلر اوتیورلردی که اسیر جاعتلرک وطنپرورلکی
وملیتپرورلکی کیزی بر شیدر وبو جاعتلرده ملی
تشکیلات برر جیت خفیه در . اونلره کوره حرب
واستقلالک اشارتی کچی کورونن ، قابا بررنک ، عادی
بر تمغا ، باباغی بر رسم ، روحلرده اودرن حسرتی
اویاندیران برر تمثالدر . متارکدن اول تورکله
برارمنی به کوره « آراتات » ک ساده اسمی بیله مبارک
برشیدی ، چونکه جوغرافی اسم حاکم دولت نظرند
برجنايتندی . حالبوکه بوکون « آراتات » استانبول
ارمنیلری ایچون برداغ اسمندن باشقه برشی دکلدر .
شیمدی استبدادک سوکسته لرنده توفیق فکرتک
معروف « تاریخ » منظومه سنی ونامق کلاک « رؤیا » سنی
نصل هیجانله قویبه ادوب از برله دیکیزی خاطرلایورم ،
بوکون بو اثرلر هیچ برقییتی حائر دکلدرلر . چونکه
سیاسی اهمیتلری زائل اولور اولماز بو اثرلرده یالکز
ادبی قیمت آرافمه باشلاقد ، تاریخ منظومه سیله رؤیا
منشوره سی ذوقک مراقبه سی آلتنه کیردکن سوکره
برآی بیله پایدار اولامادیلر . روملر یایغاره ورنکلی
نمایلاردن هنوز هوسلرینی آله مادی ، بقالار هنوز
بیاض بادانانک اوستنه ماری بر طبقه چکیور ،
یونان باراغنی ایسه یالکز شایقه لرینک اوستنه
آصا دیلر . ذوقی بروتپرور ایچون دوموزسوقاغنک
منظره سندن ده چیرکین نواردر .

زمان کچدکجه چوق بو یانان ملی رنک خرج عالم
بر تمغا حالنه کایور ، چوق آسیلان ملی بارق عادی
برایتیک حالی آلیور . کیت کیده قرمنی ، روملرک
ایکرنیدی رنک ، ماوی ، تورکاکر اکراه ایتدیکبر
رنک ماهیننی آلیور ، ماوی دکرک وقرمنی فانک

کور صاجلی وصافالی ، بویلو بوصلو ، دیزلرینه
قادار کوملکلی ، چاریقی ، کویلو بر الاله کبی ، دینی
جاذبه سی اولان علوی برخلوق قیایندنه تصویر ایتش ؛
باقعه دو یامادق ؛ ذاتا باصدیدنیز یرکده قدسیتی
واردی ، چونکه معبدک بری ، « کیوم تهل » ک
والی ومعیتله دولو اولان کچی ، مشهور فیرطنه ده ،
برآز یاناشد بروب سوکره کندی چیققدن سوکره
آیاغیه ایتدیک و طالع لره برافدینی بردی . « تهل »
معبدن اوزون بر زمان آریلامادق .

سوکره معبدک آرقه سنده کوچوک ایکی طرفی
آغاجلی بر بولدن آطور شهرینه کیردک . آطوره
قاووششدم وتام تخیل ایتدیکم کیدی : کوچوک
بر میدان ، جبهه سنده بر کلیسا ، تا قارشیدنده
« کیوم تهل » ک هیکل ، بو هیکلده « تهل » طاعلردن
شرقی سویلرله ایز بر وضعیتده ، منور باشی
بوکسکده ، اوموزنده اوق ویای ، صاغ آلتیده
یانی صیره ، طاعلردن این چوجوغنک اوموزنه
دایامش . میدان میدان دکل ، « کیوم تهل » صحنه سی
حالده ؛ ذاتا مشهور « نشان صحنه سی » بومیدانده
کیمش . آطورک کوچوک صایغیلری آغاجدن
وآچیدن آطور یادکاری بیك بر چشید اوراق تک
اشیا صاتیورلر ، هینک اوزرنده « کیوم تهل » له
چوجوغنک رسمی وار ؛ بو شهر بدی عصردن
بری بو آدامک افسانه سی ایچنده باشامش ویاشیور !
آطوردن چیقدیم زمان روحم بر چاغایان یاناغی
کچی ییقامتندی .

دون بوغاز اینک قیرلنده کزینرکن چوجو-
قلغمک اک کوزله ایکی خاطر سی اولان اسیرمه مینوس
وکیوم تهل کوزلربی یاشارتیلر ؛ آطور شهر
کوزمک اوکنه کلدی ؛ سوکره دوشوندم که یارینک
تورک چوجوقلری حربی نیم کچی یا پیرنه یاخودده
اسویجره طاعلرنده آرامیه جق ؛ کچن قیش قفقاس
قارلری آراسندن کاظم قره بکرله قارمه یورون
کنج ضابطلر وکنج کویولر ، بو بهارده عصمت
ورآفله این اوکدن توه او پیکاره قوشان کنج
ضابطلر وکنج کویولر ، آناطولی بی علوی روجلرینک ،
مقدس قانلرینک رایحه لریله دولور دیلر . آرتق آناطولیده
هرکوی بر آطور شهریدر . بزم بو بوک و قعه به
پک یقیزده ایتانه یورز ؛ یارین بو وقعه قدسی بر
افسانه اولونجه هرکس مصطفی کالی و آرقاداشلرینی
بر رئیس برر مجاهد اولاندن فرقی کوره چک ؛
چونکه یالکز افسانه لره ایمان طلسمی وارد ؛ بزم
نسل حربی بر ، و هوومه کچی اوزلیوردی . یارینک
تورک چوجوقلری حربک طویراغنده دوغوب ،
بو بو به چک !

آه آتنه آناطولی ! نه قانی ونه بوک بر نصیبک
وارمش !

مچی کال

« بونیوار » ک زندانه ایتدم ، برستونده ، قهرمانک
سراجمانی یازان شاعر بایرینک چیزدیک سطرلری
اوقودم ، زندانک دمی بارماقلندن ایکی آدم آشاییده
کولک دورغون ویشیل صولرینی سیرایتدم ، حربک
بو بوغوق شعرینی طاندم . سوکره آلپرک سلسله سی
اوزرندن دورت قانطون کولنه کچدم . کوزلرم بشفه
هیچ بر شیشی کورمیوردی ؛ یالکز « تهل » ک
هواسنی تنفس ایدیوردم . ایلک ایشمده آطوره
حرکت ایتک اولدی .

« لوسرن » شهرینک اسکله سنده ، بزم بوغاز
ایچی واپورلندن ده کوچوک بر واپور ، دورت
قانطون کولک ، طاع ایکی کوچوک شهرلرله برابر
آطور شهرینه ده اوغریور . اوکون واپورده ،
نیم کچی « تهل » معبدنی طوافه کیدن یولیلردن
بشفه یوللی یوقش ، بونی آطورده هپ بردن چیقدینیز
زمان آکلادم . واپورده آلچاق وده زین بر سبت
قولوقده اطراف سی سیر ایده ایده ؛ خالص سود ،
نازه تره یاغ ، وباله اوجوز وایی بر قهوه آلتی
ایتدم ؛ واپور برمدت طاع ایتکی کیدی ، کیدی
سوکره برکوزنه صابدی ؛ یالچین طاعلرک اورتسند
قویتر برکوزنه ، قی بی لرنده دیو واری ، قیاستونلری
دیکلی طورییور ؛ صباحدی ، کونشک ایشینی یکی
وورویوردی ؛ کونشک بو کوزنه یالیز حالنده
سریلرکینی کورنجه شاشدم ؛ اوزمانه قادار بویالیز
سریلرکینی ، طاعلرده صباح منظره لری تصور
ایتمش بعض رساملرک رسالرنده کورمش ، لکن
صنی ، بر رسام او بونی طن ایتمش ؛ مکرسه صیجش ،
قایلر ایشیق سرنیتبندن بیریل بیریل کورونیورلر-
دی ؛ بو قدرندن دیکلی طوران یالچین ستونلرک

برنده ایری حرفلره بر اسم کوردم : شیلر .
اسمک آلتنده ده طوغدینی واولدیک تاریخ وار !
« تهل » ک کورنیزده شیلره بوندن کوزل بر آبد
دیکیه مزی . واپور کورنیزه یاواش یاواش کیریور-
ردی ؛ هپ « تهل » ک هواسی ایچنده دیک ؛ اوقادارک
شیلرک مشهور درامی یاخودده روسینی ک مشهور
اوبه راسی اوینانیرکن سیرجیلر بو قادار « تهل » ک
هواسنده محبوس قالماز ؛ بو کورنیزک طاعنه ؛ طاشنه
« تهل » ک روحی ایشلر مش ؛ یابانی بادهم قوقان
بو تیز ویالچین طبیعتده « تهل » ک پشنه طاقیلان آطور
کویولرله بالچیلرینک شوقلری طنتس بر سس
حالنده چاغلوردی . نهایت واپور تا « تهل » معبدینک
باصامقلرینه یاناشدی ؛ هپ بردن چیققدن . « تهل »
معبدی طاع ایتکنده ، بوندن بویه ده بر بارماقلی
سوکره درجه سیلر بر مقامدی . بارماقلاردن باقیوردق .
ایچ دیواری بوندن بویه اوج صحنه لی بر دیوار رسمی
قایلامش . بورسم « تهل » ک افسانه لی حیانتدن اوج
صفحه یی کوستریورکه بری ده چوجوغنک باشنده کی
آلما به اوق آتدینی مشهور صفحه ییدی . رسام ، « تهل » ی

روحیات

علمك، مبدأ ربا عمده لری اعتباریه قیمتی

بوكونكى، مكتبى، نورلر حرك برقمند بوقلرك
« قاره كتاب » ده نجه آثار مولرك دورماسى لازم
كادىكنه قانع اولان ذهني برينه ندهسه « علم » فراقى
قائم اولغه باشلامشدر. بونلره كوره علم موضوعنه
داخل اولمش بوتون حادثات هر درلو شك وشبهه دن
آزاده وهر صورتله قابل تحقيق واثبات بر طاقم
حقيقتلردر. بناء عليه علم نامى آلتنده نه كوروب نه
اوقوم شارسه بونلره صوك وابدی حقيقتلری اوكرنش
اولدقلىر قانعلرلر. بوسيدن دلمك تلارنى بر كره اولسون
تحقيق اتمك وغايه سنى آكادق عللارنه بيله كله، مشدر.
بوماسه سنى علمك يالكرن تطبيقات وجهت عليه سنى
مسلك ايدىغش كيمسلر ياسه بر شى دىغ ... فقط
بوى دارالقولردن چيقدقن صوكرا لك يوكسك
ومعضل علملره اوغراشان ووبابده كي مسأله حلاحيته دار.
لقه آنيلى بروطفه ايدىلن ذوات ده يايوروكه اصل
تهلكه بوراده در. حال بوكه علمك مصونيتى آرزو اتمك
نقدر قولايه نه چيتردن متأثر وهائى جريانلره
متضرر اولاجقى تعيين وتقدير اتمك او نسبتده
مشكلدر. هاه بوى كنديلرينه وطيفه عدايدلر مكتب
كتابلرينك بر درجه فوقنده آثار ايله اكتفا اتمك
صورتيله اورته يه آتيلير لرسه هم علمه، هم ده كنديلرينه
قيمش اولورلرك يازيق وكناهدر! ... اترق مكتب
كورمش هر كنج بيلوروكه ذكازمك الكامين واك عمل
غدا سى علم اولدقنى كچي الكيشنى معلوما نرينه علملره
وجوددر. بوى نه قدر تكرار ايشه كيكي وفضله برشى
اوكرنش اولماز. فضله اولارق علمك موضوعى مشهودات
ومحسوسات اولدقنى ايچون اينانق و ايناندى مرق خصوصنده
تمسك وحرارتلى مدافعه لره در لروم بوقدر. يالكرن
بر ملكتده باش كوسترن هر هانكى بر فكر ويا
فلسفه جريانك قيمتى آكلا بيلمك ايچون علمك
استنادكاي اولان همده لره قدر ايشه رك بنای علمك
تلارنى تحقيق ايله لك واوندن صوكرا مطالعه بوروتمك
ايجاب ايدركه بو ياپيله دىغ فكر وفلسفه جريانلری
منافشه وتقيدايدلش دكل؛ آنجق ديدى قودى به قوربان
كيتمش اولور. ايشته بومقاله ده علمك مبدأ وعمده لری
اعتباريله اولاق قيمت واهميتنى تحقيق ايدىجكز تاكه
بوسقم وعادى مشاعلو علم نامه ياپيله ماسين.

مملودركه حواس وذكازمك على الاطلاق اطلاع
وادراكارينه « علم » دينا مضر. پراكنده وخصوصى
بر ماهينه بيلديكز بوتون واقعه لره هنوز حقيقه
علمى برقيمت احراز اتمه مشلردر. حتى بر واقعه يي
نه قدر اى ترصد ونه درجه صحيح بر صورتده تحقيق
ونجربه ايشه كينه حقيق معناه علم يامش اولماز.
تام معنا سيله علم، واقعه لری يالكرن اى ترصد وای

رنكيدر، ايكي سى ده طبعته اولان بورنكردن
نصل آريلايليرز؟

مشروطيتدن برى روم ايلي اورنكليله توركار
آره سنده ايكي انودج توره دى: قوميتى جى وپرويا.
غاندا جى .. بوايكي انسان ده اسير جاعتلرك آدمليدر
واسير جاعتلره حرب واستقام ايچون چالشان بوايكي
آدم؛ مستقل ملتله بالعمكس مطلقيت وزمره تحكى
دينلن بيك باشلى استبدادله پشوا اوليور. اوله
زمانلر اولدى كه مصر اعراقى دورك مودا حساريله
بازمايان شاعرلر، وطنه خيانت ايديبور صانيلى.
چونكه هر تورك، هر زمان ملت ووطن نامنه فضولى
بر پرباغانداجى ايدى. لوقعه ده يك ركن اجنييله
وخرسنيانلره توركارك يك ييه بيلديكى كوسترن
برمدنى، مصر اعراقى بازاركن توركارده وحدت اولدقنى
اثبات ايدر بر غوته، كينيركن توركارك ائو ايدن
خبردار بر ملت اولدقنى اكلا تير بر مانكن اولمى ايدى.
كنيش، سريست، ذوقى وياغاره، جزو طبرورلك
واونك قدر سريست، اوقدر كنيش و اوقدر ذوقى
ملتپرورلك: « تشكيل اشقا » چيترندن دوغان اسكى
دار، بوغوجى ملت ووطن هواسى برينه، بوكوكالره
فرح و برنجى اصيل وروزكارلى هواي « دارالقولنى » دن
باشته كيم اقامه ايدى بيلير؟

فالم رفقى

تيره سسلى

چوق-وديكيم ايكي آرقاداه:

كونشك كيرديكى بو يوك سرايلر
نه وقت طوتوشوب يانارسه، رايلىر
آردنجه سوروكار كوزلر مزي.

اوزاقدن بر تيره سسى كا نجه
حسرتله صيرلايان قلبم، اينجه
بر درده بكيدن دوشدى صانيرز ...

... اى تيره سسلى، تيره سسلى ا
غريته كيدنلر بيلاردنيرى
نه يكله ديلر، نرده قالديلر؟

آقشاملر انسانه غريلاك ويرير،
بزه ايجلنكه بو حس آلورير،
برده سز، اونلرى خاطر لاما ييك!

رواى برغلى روحى داغلامق؟

آه، اى تيره لرك قلبه آغلامق

كثيرن سسلى، تيره سسلى ...

۱۳۳۷ - حيران - مائرى كوى نجم الدينيه خليل

تجربه وتحقيق ايله اولما يوب بلكه بولردن بوتون شاهيه
واقعه لرى تحت اقتيادينه آلاچق قانونلر استخراج اتمك
مكن اولور. مثلا بر قاب صوبك حرارتك تحت
تأثيرنده قاينادقنى بيلك على العاده انسانلر ايچون
بر علم اولاييلير سده حكمتشناس ايچون اصلا بر علم
ذكادر. حكمتشناس، بوتون صولرك عيني شرائطده
وعينى درجه حرارته عيني طرزده قاينادقلىرى استخراج
ايدى بيله جك برحاله كله دن صوبك غلباي حفته علم
وار ديه مضر. كذا غريزايى بر فردده كي تنفس
مقاييره سنى بيلمك تنفس حفته علم صاحبي اولمش
ذكادر. بلكه بوتنفس مقاييره سنك بوتون فردلره
عيني صورتله واقع اولدقنى تحقيق واستخراج ايدلركدن
صوكرا دركه تنفس واقعه سنك علمى آله ايدلشدر.
شو حالده علم، نه قدر چوق اولور سوه اولسون،
خصوصى واقعه لرك بيلكى سنى نتيجه سى اولما يوب بلكه
بوتون واقعه لرى جمع واداره ايدن قانونلركنى هموى
بيلكليرك بر محصوليدر.

ديك كه دوغوردن دوغرويه حواسه زه چاريان
وذكازم واسطه سيله قونترول ايديله بيلن طبيعت
واقعه لرينك علمى، خصوصى برواقعه دن عموى بر قانونه
انتقال ايدن بر عمليه روحيه ايله ممكندر كه بز بوكا
« استقراء » ديپورز. معلومدر كه بر دمير پارچه سنك
تأثير حرارتله انبساط ايتديكى بر كره كوردكدن
صوكرا استقراء واسطه سيله دميرك حرارتك تحت
تأثيرنده دائما انبساط ايدىجكى استنتاج ايديبورز.
ايشته علوم طبيعه استقراء دينلن بو منطق آلتيله
انشا اولنيور. بوآلت قوللاييلدقجه كاشات حفته كي
بوتون بيلكليرمز رابطه سز وغير قابل ادراك بر طاقم
اشيا وحادثات هرج ومرهى حالنده قاير.

خصوصى برواقعه دن عموى بر قانون چيقاران
بر مالك استدلالنده دائما شوشكلده بر ترتيب منطقى
مندمجدر: حرارت شو دميرى انبساط ايتديردى؛
بناء عليه دائما هر هانكى بر دمير پارچه سنى انبساط
ايتدبره جكدر. فقط دقت ايتلى كه بوتون بو استقراء
لرك نمتنده مستر ودا ئما عيني شكلده موجود بر قضيه
عقليه واردر؛ اوده شو: عيني اسباب، عيني نتايجى
توليد ايدر، تمير ديكرله عيني اسبابك عيني نتيجه لرى
واردر. شو حالده استقراء شو طرزده بر قياس
منطقى شكلى آليور: عيني اسباب، عيني نتايجه مالكدر؛
مادامك حرارت بر دمير پارچه سنى انبساط ايتديردى؛
او حالده حرارت دائما بر دمير پارچه سنى انبساط
ايتدبره جكدر. بوقباسده برنجى قضيه: علت مده مى
(Principe de causalité)، ايكنجيسى: ترصد
ايديلن واقعه؛ نتيجه ده: قانون.

كورولوروكه استقراءك قيمتى هليت همده سته
مستند بوليور. عجا بز بومده يي ناصيل بولدى ونه درجه
تحقيق واثبات ايدرك قبول ايتدك؟

هليت همده سته ايلك وقوفز حادثات طبيعه نك
توالى منظمه سندن آلدقنر تلقينلره اولشدر، مثلا
برقاج دفعه عيني ترتيبده ظهور وتكررنى كورديكز